

SYP WYNIA

Uw gemeente, uw slokop

Registeraccountant Leo Verhoef uit Wijk bij Duurstede werd tien jaar geleden op straat gezet en door zijn beroepsgroep uitgestoten. Hij weigerde gemeentelijke rekeningen goed te keuren die naar zijn idee geen goed beeld gaven van wat er in- en uitging. Verhoef is sindsdien op kruistocht. Hij loopt gemeentelijke en provinciale rekeningen na en constateert veel onregelmatigheden. Opgeteld gaat het in Verhoefs berekeningen om vele miljarden aan onjuist, ondoorzichtig of zelfs frauduleus weergegeven belastingeuro's.

Verhoef loopt met zijn bevindingen echter al jaren tegen een muur. Gemeenten, politie, justitie en de verantwoordelijke ministers vinden hem een lastpak. Zijn enige echte succes tot dusver was dat door hem aangeklaagde accountants die de jaarrekeningen van een aantal provincies en gemeenten hadden goedgekeurd, voor hun Raad van Tucht erkenden dat er gaten in de financiële verslagen zaten. Maar dat was nou eenmaal gebruikelijk. Ze kwamen ermee weg.

Nu gaat het hier niet om zo maar een boekhoudschandaal. Het vaste patroon bij het sjoemelen van de gemeenten bestaat er namelijk uit dat ze zichzelf armer voorstellen dan ze zijn, hoewel ook volgens de officiële cijfers de gemeentelijke vermogens sterk zijn gestegen. Op basis van onjuiste voorstellingen van zaken worden niettemin de gemeentelijke lasten systematisch verhoogd. Dat is te merken, want de gemeentelijke lasten stijgen jaar in, jaar uit met zo'n 7 procent.

Al die extra inkomsten renderen echter niet, zo berekende het Sociaal en Cultureel Planbureau, want in de jaren 1996-2001 bleef de 'productie' van de gemeenten systematisch 1,5 procent achter op de uitgaven. Niettemin: nu elders de broekriem wordt aangesnoerd, blijven de gemeenten hun inkomsten onmatig opvoeren.

De stijgende gemeentelijke inkomsten worden niet alleen in het vermogen gestopt, maar ook in uitkeringen en ambtenaren. Wie gemeentelijke belastingen betaalt, betaalt extra voor de niet-betalenden omdat veel gemeenten het tot hun taak rekenen een eigen inkomensbeleid te voeren en mensen met een laag officieel inkomen vrij te stellen van heffingen. Daarnaast hebben gemeenten de afgelopen jaren veel bonussen verstrekt aan werklozen, zoveel zelfs dat het hoogst onaantrekkelijk werd een laagbetaalde baan te nemen.

Gemeenten willen ook zoveel mogelijk ambtenaren. Neem het vorige jaar, 2003. Terwijl in het bedrijfsleven de banen met 1 procent afnamen, nam het aantal banen bij de gemeenten met 2 procent toe. In de jaren 2000-2003 groeide het aantal ambtenaren bij de lage overheid met 27.000 tot 241.000, waarmee de gemeenten er mede voor zorgden dat het aantal overheidsdienaren nu gegroeid is tot eenderde van het aantal werknemers in Nederland. Leidinggevend onder die gemeenteambtenaren zijn extra royaal voor zichzelf, want het afgelopen jaar steeg de beloning van de gemeentelijke topambtenaren met een duizelingwekkende 16,2 procent. Dan te bedenken dat veel van die 'topambtenaren' ontslag nemen om zich als consultant tegen een hoger tarief terug te laten huren.

Jaar in, jaar uit stijgen de gemeentelijke lasten met zo'n 7 procent

Inmiddels klagen de gemeenten steen en been, want het huidige kabinet wil hen deels van hun belangrijkste eigen inkomstenbron, de onroerendezaakbelasting, beroven. De gemeenten stelden een commissie in onder leiding van de Groningse hoogleraar Flip de Kam, die een reputatie hoog heeft te houden als verdediger van het gemeentelijke belastingdomein. De Kam beval de gemeenten aan een greep te doen uit vijf nieuw in te voeren lokale belastingen, te weten een woonruimte-, een bouwsom-, een energie-, een burger- en een inkomstenheffing. Dergelijke belastingen vindt De Kam goed voor de gemeentelijke democratie. Want, zegt hij, als burgers de lasten te hoog vinden dan stemmen ze de verantwoordelijke politici wel weg. Probleem is echter dat de gemeentelijke democratie op dit punt niet werkt. Lokale politici begrijpen zelf al niets van het financiële doolhof dat ze geacht worden te beheren, laat staan dat hun kiezers er iets van begrijpen.

Misschien dat de aanstaande burgemeestersverkiezingen iets uithalen. En verder moeten de externe accountants van de gemeenten, ex-collega's van Leo Verhoef dus, begin volgend jaar voor het eerst een 'rechtmatigheidsverklaring' bij de gemeentelijke rekeningen ondertekenen. Daar gaan we nog wat mee beleven. Tot dusver konden gemeenten en accountants een slag slaan naar het geld dat er bij de gemeente omging. Daar komen ze nu minder makkelijk mee weg. In gemeentehuizen en accountantskantoren worden ze met de week zenuwachtiger. Dat werd tijd ook.

syp.wynia@reedbusiness.nl